

Pētījums

Ļaunprātīga maksātnespējas procesa riski Latvijā

Rīga,
2016.gada 6.aprīlis

Ieguldījums maksātspējas vides uzlabošanā

Deloitte sadarbība ar FICIL

2012

- Tiek izveidota FICIL Maksātspējas darba grupa
- FICIL pozīcijas ziņojums

2012-2015

- Darbs TM Maksātspējas darba grupā
- Likumdošanas iniciatīva Saeimā un valdība
- 80 % no mūsu piedāvātajiem likuma grozījumiem ietverti normatīvajos aktos

2015

- Ziņojums «Ļaunprātīgas maksātspējas ietekme uz Latvijas ekonomiku»
- FICIL pozīcijas ziņojums

Pētījuma nepieciešamība

- **Pētījuma mērķi:**

Noskaidrot, kāda ir situācija šobrīd Latvijā, lai sasniegtu OECD līmeni

Noskaidrot, kāda ir ekonomiskā ietekme maksātnespējas procesu ļaunprātīgai izmantošanai Latvijā.

- **Pētījuma objekts:**

Komercesabiedrības, kurām laika posmā no 2008.gada 1.janvāra līdz 2014.gada 31.decembrim tika pasludināts maksātnespējas process.

- **Valsts:**

Latvija

- **Sasniedzamais mērķis Latvijai:**

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija OECD situācija – kreditoru prasījumu atgūstamība ir 76%

Deloitte mērķis ir palīdzēt Latvijai saņemt 852 milj. EUR 10 gadu laikā

Deloitte uzdevumi

**Apkopot
informāciju par
MN procesu**

**Aprēķināt atgūto
kreditoru
prasījumu
apmēru**

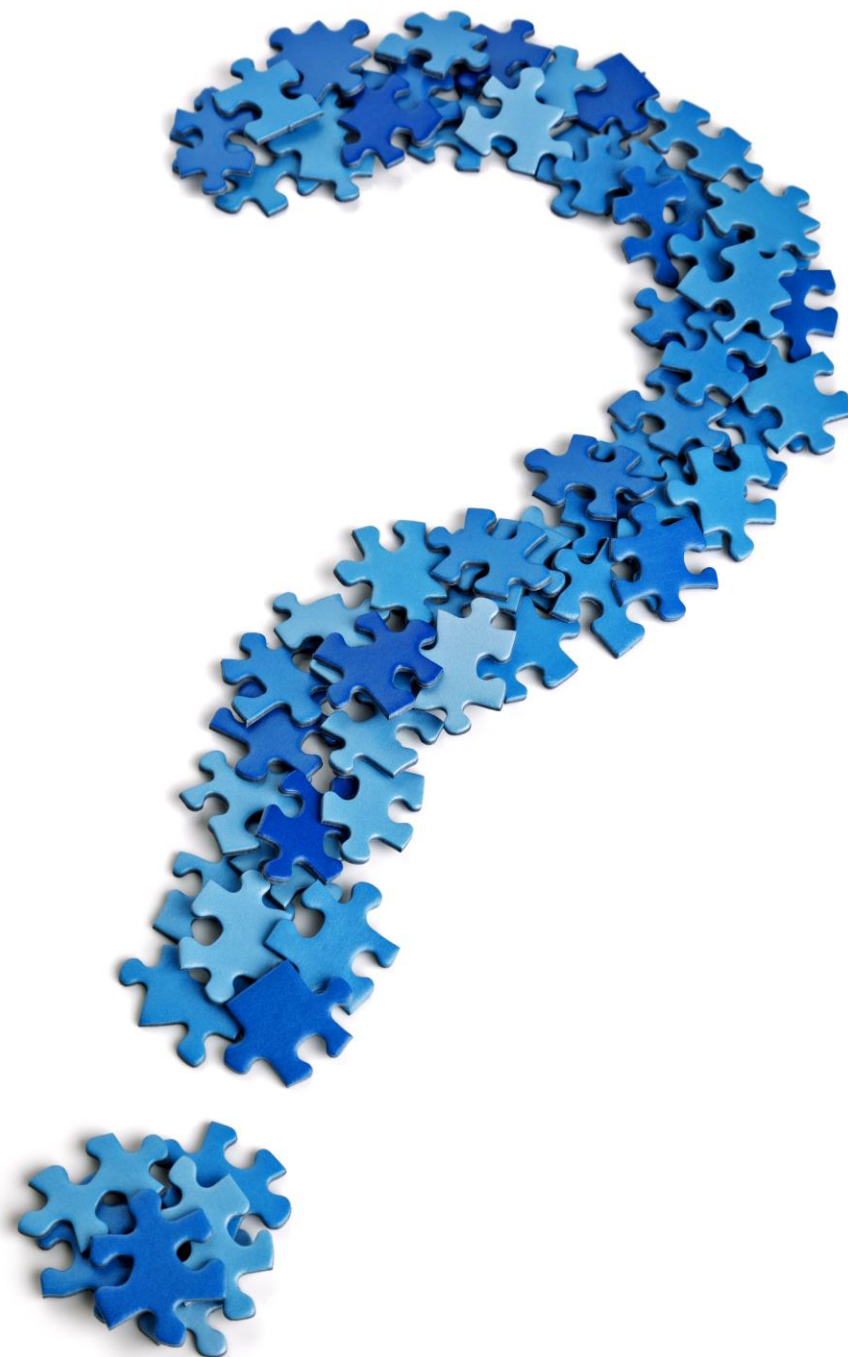
**Novērtēt
maksātnespējas
procesu**

**Izvērtēt, cik bieži
MN procesi tiek
izmantoti
ļauņprātīgi**

**Aprēķināt
esošos
zaudējumus**

**Aprēķināt
nākotnes
zaudējumus**

Datu apkopošana un
aprēķinu veikšana

Informācija par 9512 kapitālsabiedrību

Maksātnespējas process pasludināts no 01.01.2008. līdz 31.12.2014.

aptuveni **60 000**
dokumenti un
informācijas vienību
no MN administrācijas

vairāk nekā **55 000**
dokumenti un
informācijas vienību
no Lursoft un
Uzņēmumu reģistra

4654 informācijas
vienību no
finanšu un
nefinanšu
institūcijām

2613
Uzņēmumu
informācija no
VID

- 18132 administratoru ziņojumi
- 3931 sūdzības
- 7856 ieraksti par administratoru darbībām
- 19271 darbinieku sūdzības

- 23396 gada pārskati
- Maksātnespējas reģistra ieraksti par 9512 sabiedrību
- Komercreģistra ieraksti par 9499 sabiedrību dalībniekiem un 8934 sabiedrību valdes locekļiem
- 3077 ieraksti no komercķīlas reģistra

- Informācija no bankām par 1935 sabiedrībām, t.sk. kreditoru prasījumus un atgūto apmēru
- Informācija no uzņēmumiem par 2719 sabiedrībām, t.sk. kreditoru prasījumus un atgūto apmēru
- 28 intervijas par vairāk kā 40 gadījumiem

Informācija par kreditoru prasījumiem un norakstītajām summām par 2613 sabiedrībām no 2012.-2014.gadam

Datu apkopošana

Būtiskākie secinājumi

60%

Maksātnespējas
ziņojumu nesatur
likumā norādīto
informāciju

Finanšu un ekonomiskās ietekmes aprēķins

Finanšu ietekme

- Finanšu ietekme, jeb maksātnespējas procesu izmaksas, sastāv no tiešajām un netiešajām izmaksām.
- Tiešās izmaksas tiek aprēķinātas kā starpība starp kreditoru prasījumiem maksātnespējas pasludināšanas brīdī un maksātnespējas procesā atgūtajām summām (ņemot vērā maksātnespējas procesa izmaksas).
- Netiešās izmaksas tiek aprēķinātas kā papildus izmaksas, ko cieš kreditori saistībā ar maksātnespējas procesu, kā arī darbinieku prasību garantiju fonda izmaksas (ņemot vērā maksātnespējas procesā atgūto).

Ekonomiskā ietekme

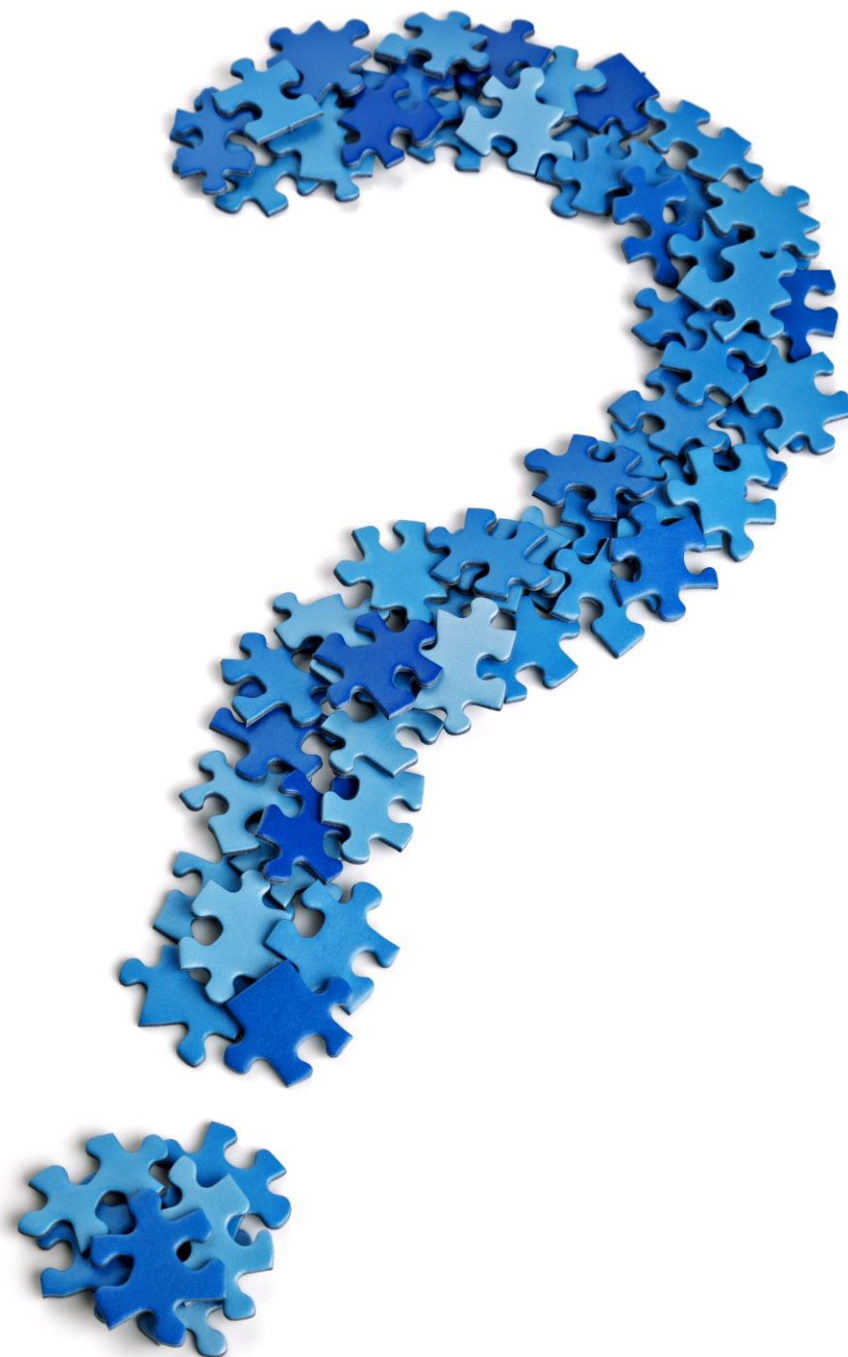
- Ekonomiskā ietekme ir maksātnespēju procesu finanšu un ne-finanšu ietekme.
- Ne-finanšu ietekme tika aprēķināta trīs veidos:
 - Aktīvu nolietojums;
 - Kapitāla izvēles cena;
 - IKP multiplikatora efekts.

Latvijas un OECD valstu rādītāji (2008-2014)

Stāvoklis maksātnespējas jautājumos Latvijā salīdzinājumā ar OECD valstu vidējiem rādītājiem
(Deloitte un Doing Business vērtējumā)

MN process	Deloitte	Doing Business		Vērtējums
	Latvija	Latvija	OECD valstīs vidēji	
Ilgums	1.5 gadi		1.5 gadi	
Izmaksas	Nebija iespējams aprēķināt	10 %	8.8 %	
Efektivitāte	36%		76%	
MN likuma kvalitāte	n/a	12	12.5	

Ļaunprātīgi
maksātnespējas procesi

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Tipiskākās ļaunprātības izpausmes

FĒNIKSA FENOMENS

Vērtīgie pamatlīdzekļi tiek pārcelti uz citu uzņēmumu, kas tieši vai netieši ir saistīts ar MN procesā iesaistītā uzņēmuma amatpersonu vai īpašnieku

REIDERISMS

Fiktīvu kreditoru prasību apmierināšanas rezultātā no MN procesā iesaistītā uzņēmuma tiek atsavināti vērtīgi pamatlīdzekļi un bloķēta darbība

KONTROLES SAGLABĀŠANA

MN procesa laikā ar administratora palīdzību amatpersonām vai īpašniekiem tiek dota iespēja saglabāt uzņēmuma kontroli

ADMINISTRATORA MANIPULĀCIJAS

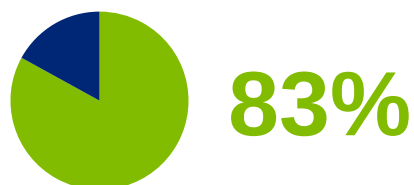
Administrators savtīgos nolūkos izmanto MN procesu, lai iegūtu labumu sev vai saistītām personām

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Iespējamās ļaunprātības pazīmes (1/3)

ĪPAŠNIEKU MAINĀ

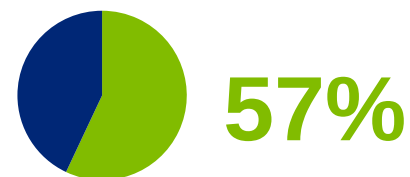
lai esošie īpašnieki varētu
izvairīties no atbildības

6 mēn. pirms MN procesa
mainīja īpašnieku sastāvu

ADRESES MAINĀ

lai veicinātu MN procesa
piekritību konkrētam
administratoram

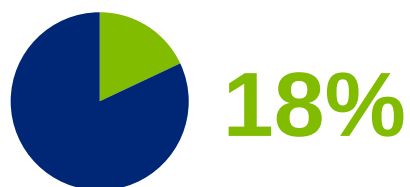
6 mēn. pirms MN procesa
mainīja adresi

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Iespējamās ļaunprātības pazīmes (2/3)

FIKTĪVS TAP

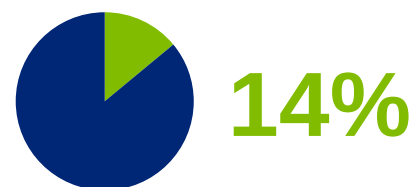
laika novilcināšana, lai
piesaistītu lojālāku MN
administratoru

6 mēn. pirms MN
datuma priekšlaicīgi
izbeigts TAP

VALDES MAIŅA

lai esošā valde varētu
izvairīties no atbildības

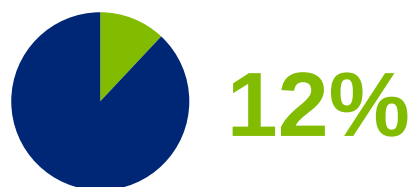
6 mēn. pirms MN procesa
mainīja vismaz vienu
valdes locekli

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

ļespējamās ļaunprātības pazīmes (3/3)

FIKTĪVIE KREDITORI

lai ietekmētu/aizkavētu
MN procesu

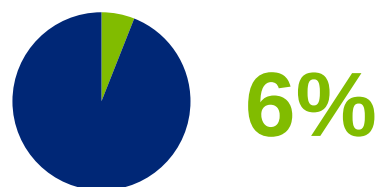

12%

“pēdējā brīža” kreditori ar
pārspīlētiem prasījumiem

SŪDZĪBAS

liels skaits sūdzību par MN
administratoru darbību

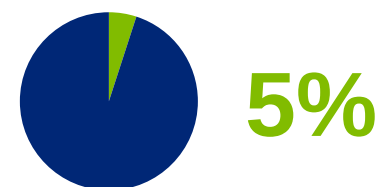

6%

MN procesi, kuros
iesniegtas 10 vai vairāk
sūdzības par MN
administratoru

AIZDOMĪGA RĪCĪBA

sev ļojāla administratora
izvēle MN procesa laikā

5%

no MN procesa atteikušies
divi vai vairāk
administratori

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Izplatība (1/4)

15%

gadījumu konstatēta
vismaz viena no
ļaunprātīga MN procesa
pazīmēm

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Izplatība (2/4)

TOP 100	81%
TOP 500	62%
TOP 1000	55%

jo vērtīgāks uzņēmums,
jo biežāk konstatētas
ļaunprātīga MN procesa
pazīmes

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Izplatība (3/4)

54%

MN administratori saistīti ar vismaz trīs ļaunprātīgām MN procesa pazīmēm, kuras varētu liecināt par administratoru iesaisti

Ļaunprātības ietekmes noteikšana

Izplatība (4/4)

Sadarbībā ar LTRK veiktās uzņēmēju aptaujas rezultāti:

76,8%

Uzņēmēji uzskata,
ka MN procesi nav
godīgi un
caurskatāmi

74,3%

Uzņēmēji ir
pieredzējuši
ļaunprātīga MN
procesa sekas

76,8%

No tiem, kas
pieredzējuši
ļaunprātīgu MN
procesa izmantošanu
nav novērojuši vainīgo
saukšanu pie atbildības

Ekonomisko zaudējumu aprēķins

Balstoties uz identificētajiem maksātnespējas procesu ļaunprātīgās izmantošanas gadījumiem, Deloitte salīdzināja maksātnespējas procesa bez ļaunprātības pazīmēm finanšu ietekmi un maksātnespējas procesa ar ļaunprātības pazīmēm finanšu ietekmi.

Starpība ir finanšu zaudējums maksātnespējas procesa ļaunprātīgas izmantošanas dēļ. Savukārt ekonomiskais zaudējums ir šis finanšu zaudējums, kā arī uz to attiecināmā ne-finanšu ietekmes daļa.

Finanšu zaudējumi: EUR 358 miljoni

- Nodrošinātie kreditori: EUR 352 miljoni
- Nenodrošinātie kreditori: EUR 6 miljoni

Ne-finanšu zaudējumi: EUR 307 miljoni

- Aktīvu nolietojums: EUR 209 miljoni
- Kapitāla izvēles cena: EUR 73 miljoni
- IKP multiplikatora efekts: EUR 25 miljoni

Ekonomisko (ne-finanšu) zaudējumu aprēķins

Būtiskākie secinājumi (1/4)

No 2008. līdz 2014. gadam
ļauņprātīgu MN procesu
rezultātā tautsaimniecība ir
zaudējusi

665
milj.€

Ekonomisko (ne-finanšu) zaudējumu aprēķins

Būtiskākie secinājumi (2/4)

Ekonomiskie zaudējumi 665 milj.€

Salīdzinājumam izdevumu pozīcijas 2016. gada valsts budžetā

652 milj.€

izglītības budžets

740 milj.€

veselības budžets

352 milj.€

aizsardzības budžets

133 milj.€

kultūras budžets

Ekonomisko (ne-finanšu) zaudējumu aprēķins

Būtiskākie secinājumi (3/4)

Nenodrošināto kreditoru (VID, darbinieki, uzņēmumi) atgūtie prasījumi

6,7%

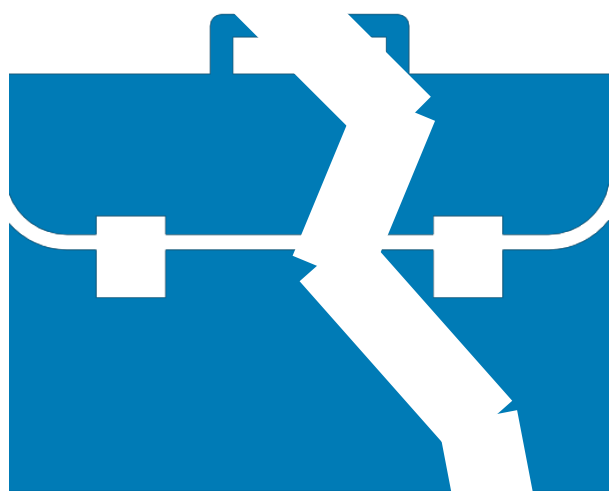
MN procesi
bez ļaunprātības pazīmēm

0,4%

MN procesi
ar ļaunprātības pazīmēm

Finanšu zaudējumu aprēķins

Būtiskākie secinājumi

Nākamo 10 gadu laikā
valsts tautsaimniecības
zaudējumi var sasniegt

852 milj. €

Ekonomisko (ne-finanšu) zaudējumu aprēķins

Būtiskākie secinājumi (4/4)

52%

novēlota MN procesa
uzsākšana

KOPSAVILKUMS

60% trūkst
informācijas par MN
procesu

36% atgūti
Kreditoru prasījumi

15%
ļāunprātīgi
izmantoti MN procesi

52% novēloti
MN procesi

665m EUR
esošie
zaudējumi
ļāunprātības dēļ

852m EUR
nākotnes
zaudējumi
neko nemainot

Rekomendācijas

**1. MN datu
sistēmas
ieviešana**

**2. MN uzraugu
kompetences
un kapacitātes
paaugstināšana**

**3. Ekonomisko
noziegumu
apkarošana**

**4. Savlaicīga
MN procesu
uzsākšana**

**5. Uzņēmumu
glābšanas
kultūras
veidošana**

**6. Tiesu
lomas
efektivizēšana**

Uz kopīgu sadarbību maksātspējas procesa uzlabošanai!

Deloitte nozīmē vienu vai vairākus no sekojošiem: Deloitte Touche Tohmatsu Limited, Lielbritānijas sabiedrību ar ierobežotu atbildību („DTTL”), tās grupas sabiedrības un ar tām saistītās sabiedrības. DTTL un katra no tās grupas sabiedrībām ir juridiski nošķirta un neatkarīga vienība. DTTL nozīmē arī „Deloitte Global”, kurš nesniedz pakalpojumus klientiem. Lai saņemtu detalizētu informāciju par DTTL un tās grupas sabiedrībām, lūdzam apmeklēt www.deloitte.com/lv/about.

Deloitte sniedz revīzijas, nodokļu, konsultāciju un finanšu pakalpojumus, kā arī juridiskos pakalpojumus valsts un privātiem klientiem, kas aptver plašu nozaru loku. Ar Deloitte globālo tīklu vairāk kā 150 valstīs un teritorijās, Deloitte uzrāda pasaules līmeņa spējas un sniedz augstas kvalitātes pakalpojumus, lai risinātu klientu sarežģītākos biznesa izaicinājumus. Vairāk kā 200,000 Deloitte profesionāļu ir apņēmušies kļūt par izcilības standartu.

Latvijā pakalpojumus sniedz "Deloitte Audits Latvia" SIA, "Deloitte Latvia" SIA un ZAB "Deloitte Legal" (kopīgi saukti "Deloitte Latvia"), kas ir Deloitte Central Europe Holdings Limited meitas sabiedrības. Deloitte Latvia ir viena no vadošajām profesionālo pakalpojumu organizācijām Latvijā, kas sniedz audita, nodokļu, juridiskos, finanšu konsultāciju un uzņēmuma riska konsultāciju pakalpojumus ar vairāk kā 100 vietējo un ārvalstu ekspertu palīdzību.